

Judita Vaičiūnaitė

ORFĖJAS IR EURIDIKĖ

Orfėjas

Akmens pastatai – aukšti sarkofagai.
O gatvėj aplieja raudonas aliejus
figūrų šešėlius, iš rūko atlietus,
ir saulė lyg sargo fakelas dega.

Tu bėgi tiesėm ir kreivosiom, ir laužtėm,
tuščiom daugiakampėm aikštėm pirmutinė.
Ir miestas kaip griūvanti piramidė
pradaro dangų ir debesis...
Aušta.

Euridikė

Aš baltas manekenas.
Aš sukuosi apšviestoj vitrinoj,
kol mano veido atspindžių
nuo gatvių nenutrynė.
Aš tik sapnuojama.
Manęs nebus, kai tu nubusi,
kai tas akmens ir stiklo pusrutulis
pasisuks į saulės pusę.
Tik įpakavimu blizgės dirbtinės šypsenos –
aš imsiu vysti
vitrinų spindesy, nuperkama
kaip cigaretės ir kaip viskis.

Orfėjas

Nugairintas peronų, prielaukų, aerodromų vėjo,
raketos sprogimu kurčiam vidurnakty surikęs
šaukiu tave.
Man teko rolė juodojo Orfėjo –
aš raudu rausvaplaukės Euridikės.

Ir mano vyriška rauda begarsė ir grasi.
Ji dusina ir veržias. Ir nė kiek nekeista,
kad saksofono gerklėje užgimęs gargesys
išauga į laukinę juodą aistrą.

Kas vakarą visam pasauliui groju
(kol vėl nustelbs mane
nykus maištaujantis džiazbandas)
už metalinių instrumentų lyg už grotų,
visas vienatvės būsenas išbandęs.
Praauga mano šauksmas
bokštus ir kalnagūbrių viršūnes
ir grįžta kuždesiu rūke neaiškiai, tykiai.
Jis sukrečiantis –
atgarsio, šešėlio panašumas

į tavo prarastą paveikslą...
Euridike!

Euridikė

Aš pragare. Manęs nešauk. Aš neišgirsiu.
Aš tavo skausmo jokia atgaila nebeišpirksiu.
Aš nenutrinsiu rentgenu išdeginančių pirštų.

Šį sykį jie paskyrė man devintą ratą –
reklamom akinantį, neaprėpiamą paros kvadratą
ir karuselės greity besiliejančias spalvas...
O tiltai ir tramvajai pragariškai trata.

Gyvenimas dabar triukšmingas kaip beprotnamis.
Apšviestas girtas pragaras.
Tik durys liko praviros...
Tik groja negrų džiazas –
didmiesčio šviesų tragingas protrūkis...

Orfėjas

Aš groju kulkos švilpesį pro gatvių triukšmą,
pro saulės šviesą,
pro afišų srautą nenutrūkstamą,
pro maršais plaukiantį viršum žemynų žydrį
aš groju –
kulkos švilpesį į širdį.

Kai šimtmečio gale tribūnos keičias,
kai žiūrovams linksma,
tą televizorių ekranuos – aikštės vidury
viduramžišką linčą
ir ant Žaklinos kelių
kraujo srovę, limpančią...

Ir spiegiančius varpus –
pavojaus perspėjantį balsą,
viršum stiklinių miestų rytą –
dulkiną ir balkšvą.
Tą prezidentų triumfo kelią –
vienišą, per vėlų,
tą paskutinį – ant patrankos – po dangum –
po demokratijos pašauta vėliava...

Euridikė

Tiktai šešėlis liko grindiny –
lyg po atominio sprogimo...
.....

Užgeso miestai. Ir nugrimzdo gatvė.
Ratų trenksmas apsvaigino.

Bet tavo balsą pažinau –

pro juodą žemės plutą –
metalo skardžiagarsį balsą,
rėžiantį lyg plūgą,
nesuprastą naktinę ertmę – saksofono skausmą,
pirmykštę aukštą meilę,
požemio uolienu kaustomą,
ir didelių žvaigždynų tylų lėtą užtekėjimą,
ir Letos vandenų dar vos įžvelgiamą švytėjimą...

Orfėjas

Manęs jie neužmuš akmenimis
per bakchanaliją – tiek amžių trempto.
Aš didelis kaip riksmas ir žvelgiu su panieka
į skylančius dangoraižius,
į miestų niūrią paniką,
prispaudęs lūpas prie didžiulio instrumento.

Ir susilieja su naktim juoda mirties tema,
ir naujas garsas kyla į raudonus ryto debesis,
nakty užgimęs, neapykanta ir meile degantis,
ir minios muša ritmą,
ir erdvėja platuma.

O ten lyg atspindys nuo instrumento –
pats švelniausias garsas –
Euridikė šypsos...
Ir drumstas gatvių triukšmas
perauga į pavojingą tylą.
Ir mano juodą veidą glosto spinduliai –
pirmi, kreivi ir šykštūs,
ir mano milžiniškas siluetas
virš dangoraižių iškyla.

1964